

"התקווה" – מבחר ביצועים

המנון הוא שיר חי, פועל ומפעיל, קורא לנו לעמוד דום או לצעוד, משתנה מדי ביצוע, מדי יום ואירוע, בהתאם למקום, לזמן, להקשר ולאווירה. רבים ושונים אופני הביצוע של המנון: יש ביצועים מושרים (קוליים-ווקאליים) ויש ביצועים מנוגנים (כליים-אינסטרומנטליים), וכל אחד מאלה מכיל מגוון אפשרויות:

- **ההמנון המושר ללא ליווי** – בדרך כלל בפי קהל רחב, ללא נגינה; אבל לעתים שר סולן יחיד נבחר (זמר/ת, ילד או מבוגר), ולעתים – מקהלה שלמה.
- **ההמנון המושר המלווה בנגינה** – סולן או מקהלה יחד עם תזמורת או הרכב כלי.
- **ההמנון המנוגן** – מביא את המוזיקה בלבד ללא מילים. כאן נפתחות אפשרויות רבות של כלים ושילובי כלים: מכלי נגינה אחד (סולו), להרכב כלי קטן (מוזיקה קאמרית) ועד לתזמורת סימפונית ענקית.

בכל פעם חוברים הצלילים למילים ולכלים בצורה אחרת.

א. קהל ישראלי שר "התקווה" – ביצועים בראי הזמנים

לפניכם ביצוע של קהל ללא ליווי ל"התקווה".

1. **קהל בטקס הכרזת המדינה, במוזיאון תל אביב, 1948 [תקליטור 1 רצועה 17]**

- נסו לצייר את אותו מעמד.
- כיצד תאפיינו את ההבדל בין הביצוע המושר בתחילת הטקס לביצוע המנוגן [תקליטור 1 רצועה 18]?

ב. סולנים – מברברה סטרייסנד לשרית חדד

כבוד גדול הוא לתת לסולן יחיד לשיר המנון של מדינה שלמה. בסוף שנות השישים נקבע המנהג לתת לסולן ייצוגי לשיר את ההמנון הלאומי. בשלושת הביצועים הבאים, מביא כל אחד מן הסולנים ל"התקווה" את עולמו האישי:

1. **ריצ'ארד טאקר (1913-1975)**

זהו ביצוע משנת 1967, בסולם גבוה – סול מינור [תקליטור 1 רצועה 19]. טאקר היה חזן יהודי מברוקלין, ניו-יורק, שזכה להצלחה רבה כטנור מפורסם באופרה של ניו-יורק. טאקר שר את "התקווה" בעצמה, בדבקות ובאמונה שלמה. הכול כאן בגדול: ביצוע בממדים אופראיים, 2:40 דקות (כפול באורכו מאורך ביצוע "התקווה" בדרך כלל), שני

הבתים מושרים פעמיים. בפעם השנייה (בדקה 1:18) מצטרפת המקהלה לצלילי תוף צבאי קצוב ונוצר מצעד כיסופים אדיר של הסולן והמקהלה, ביטוי נפלא למצעד גלות אלפיים השנים, עד הסיום הגבוה במילה: "ירושל-----ים".

2. ברברה סטרייסנד (נולדה ב־1942)

ביצוע מיוחד משנת 1978, במלאת 30 שנה למדינת ישראל, ולכבוד יום הולדתה ה־80 של ראש ממשלת ישראל לשעבר, גולדה מאיר [תקליטור 1 רצועה 20]. הביצוע הוקלט באחד משידורי הלוויין הראשונים שאפשרו שיחה בזמן אמת בין גולדה מאיר בביתה בישראל לבין הזמרת והשחקנית האמריקאית המפורסמת ברברה סטרייסנד על בימת אולם מפואר בארצות הברית. סטרייסנד שרה כאן את השיר כמחווה אישית של אישה לאישה, זמרת מובילה למנהיגה דגולה, לכבודה של גולדה מאיר המגיעה לגבורות. גולדה מאיר פרשה מן הפוליטיקה, והיא מצולמת בביתה, מובסת, אחרי מחדל מלחמת יום כיפור. אולי לכן פותחת סטרייסנד בשירה חרישית, אטית, אינטימית, כשיחת נפש בין שתי נשים. אולי לכן "עוד לא אבדה תקוותנו" נשמע כל כך אישי ורגיש. רק ברגע האחרון בביצוע קצר זה, הנמשך 1:45 דקות, בשתי ההברות האחרונות של ירושל-----ים, מפתיעה סטרייסנד בעצמה אדירה ופתאומית לקול דרדור התופים המסכם.

3. להקת טיפקס (פועלת החל מ־1990) עם שרית חדד (נולדה ב־1978)

שרית חדד ולהקת טיפקס מזוהים עם סגנון הפופ הים תיכוני. בביצוע שהוקלט ב־2001 הם מובילים את המנגינה המזרח אירופית של "התקווה" אל מחוזות הים התיכון, הסלסול המזרחי, תבנית הליווי הערבית, המודוס הפריגי, האקורדיון העממי, וגוון נמוך וגרוני. השיר מושמע פעמיים – בהתחלה עם קובי אוז כסולן, ואחר כך עם שרית חדד שמסלסלת הרבה יותר (במיוחד ב"אלפיים"). הסיום עדין, ללא פאתוס ודרמה, כשהאקורדיון חותם את השיר בספ־אקורד רך. הביצוע ישראלי, "כיפי", נינוח ונעים, בסגנון ה"חפלה" וה"מנגל" של יום העצמאות וללא הדרמה והעצמה של המצעד הצבאי והטקס הרשמי.⁶³

את מי מהמבצעים תעדיפו? נמקו מדוע.

ג. עיבודים תזמורתיים

ברנרדינו מולינארי (1880-1952) [תקליטור 1 רצועה 18]

פאול בן חיים (1897-1984) [תקליטור 1 רצועה 21]

קורט וייל (1900-1950) [תקליטור 1 רצועה 22]

איזה עיבוד מצא חן בעיניכם? מדוע?

מהם, לדעתכם, המעלות והחסרונות בביצוע ללא מילים?

63 לצערנו, מטעמי זכויות יוצרים, לא הותר לנו לשבץ את הביצוע בדיסק המצורף.

ד. עיבודים מקהלתיים

ברנרדינו מולינארי (1880-1952) [תקליטור 1 רצועה 2]

רוי האריס (1898-1979) [תקליטור 1 רצועה 23]

גיל אלדמע (1928-) [תקליטור 1 רצועה 24]

ה. קו המשווה – טבלת השוואות ושאלות

נסו לאפיין את ההבדל והייחוד בכל ביצוע וביצוע מבחינת:

- האווירה.
- הטמפו / המהירות.
- העצמה.
- ההרכב הכלי / הקולי – תזמורת גדולה או קטנה, כלים רבים או מעטים, אלו כלים בלטו במיוחד.
- מעורבות הקהל / הנגן.
- אופן ההיגוי (דיקציה) וצורת ההגשה של המילים.
- איזה טקסט מושר – המילים של אימבר (ואם כן – כמה בתים) או הגרסה הישראלית המודרנית?
- באיזו מידה מבטא הביצוע את ההיסטוריה של ארצנו או עמנו באותה תקופה?
- באיזו מידה מבטא הביצוע את עולמו האישי של הסולן או המנצח?

ערכו טבלה המשווה בין הביצועים:

מבצע	מהירות	עוצמה	עיבוד	בהירות מילים	סולם (לתלמידי מוזיקה)	אווירה	מעורבות	שנה	תקופה
ברברה סטרייסנד	איטי	קיצונית – מתחילה חלש מאוד ומתגברת	זמרת עם תזמורת מיתרים וטימפני	כל מילה חשובה ומדויקת	סול מינור	אינטימית שהופכת לדרמתית	אישית מאוד	1978	יום העצמאות השלושים וגבורות לגולדה מאיר
ריצ'רד טאקר									
תזמורת סימפונית									
מקהלה ותזמורת									